

Marek Nowakowski

Służba cywilna

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii
Obrony Narodowej nr 1, 168-175

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

SŁUŻBA CYWILNA

Funkcje administracji publicznej, którą w rozumieniu formalnym jest cała działalność wykonywana przez podmioty administracji²⁶⁷, wykonuje aparat administracyjny. Stanowi on zbiór różnych jednostek organizacyjnych, takich jak: organy administracji rządowej, zakłady publiczne bądź przedsiębiorstwa użyteczności publicznej. Zadania stawiane przed administracją publiczną wymusiły jej rozwój i zatrudnienie stałych zawodowych urzędników - członków korpusu służby cywilnej. Konstrukcja systemu służby cywilnej w Polsce kształtowała się prawie sto lat, wielokrotnie ulegając przemianom. Współczesną strukturę organizacyjną polskiej służby cywilnej określiła ustawa o służbie cywilnej z 2008 r.²⁶⁸, której zapisy zaczęły obowiązywać w marcu 2009 r.

Struktura organizacyjna polskiej służby cywilnej

Szef Służby Cywilnej jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach służby cywilnej i podlega bezpośrednio Prezesowi Rady Ministrów.

Zgodnie z tą ustawą, służba cywilna została powołana w celu zapewnienia zawodowego, rzetelnego, bezstronnego i politycznie neutralnego wykonywania zadań państwa. Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Rady Służby Cywilnej, spośród urzędników powołuje i odwołuje Szefa Służby Cywilnej²⁶⁹. Szef Służby Cywilnej odgrywa kluczową rolę w sprawie wdrażania strategii zarządzania zasobami ludzkimi. Jego zadaniem jest zapewnienie warunków upowszechniania informacji w zakresie wolnych stanowisk pracy w systemie służby cywilnej oraz dbanie o rozwój członków służby cywilnej. Odpowiada także za planowanie szkoleń centralnych oraz ich nadzór. Prowadzi też współpracę międzynarodową w zakresie służby cywilnej oraz ma obowiązek corocznie przedkładać Premierowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawozdanie o stanie służby cywilnej i realizacji jej zadań. Szef Służby Cywilnej realizuje zadania określone w ustawie przy pomocy dyrektorów generalnych urzędów²⁷⁰.

---

²⁶⁷ E. Ochendowski, *Prawo administracyjne*. Część ogólna., Wydawnictwo Dom organizatora. Wydanie VIII, Toruń 2009, str. 22

²⁶⁸ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, Dz. U. 2008, Nr 227 poz. 1505

²⁶⁹ Infor Nr 4 (282) 15 luty 2009 r., *Gazeta Samorządu i administracji*, Najnowsze zmiany w ustawie o służbie cywilnej, str. 23

²⁷⁰ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, (Dz. U. 2008, Nr 227 poz. 1505., art. 17 ust. 1 z późn. zm.)

Przy Prezesie Rady Ministrów działa Rada Służby Cywilnej²⁷¹. Organ ten ma charakter opiniodawczo-doradczy dla Prezesa Rady Ministrów i Szefa Służby Cywilnej. Rada w szczególności opiniuje projekty strategii zarządzania zasobami ludzkimi, proponowany wskaźnik wzrostu wynagrodzeń, plan centralnych szkoleń i etyki członków korpusu służby cywilnej, a także wypowiada się w zakresie projektów ustawy budżetowej dotyczącej służby cywilnej i wiążącego się z tym corocznego planu realizacji budżetu państwa i aktów prawnych dotyczących tej służby. Opiniuje sprawozdania Szefa Służby Cywilnej oraz zajmuje stanowiska mające istotne znaczenie podczas procesu jego powoływania oraz odwoływania²⁷².

W ustawie zaakcentowano miejsce Ministra do spraw finansów publicznych, który na wniosek Szefa Służby Cywilnej zleca wykonanie audytu wewnętrznego w zakresie czynności wynikających z przepisów prawa²⁷³.

W celu zapewnienia fachowego i specjalistycznego wykonywania przez służbę cywilną zadań na rzecz państwa konieczne jest odpowiednie przygotowanie pracowników do pełnienia służby. Powołano zatem Krajową Szkołę Administracji Publicznej, która została utworzona na podstawie przepisów o jednostkach badawczo-rozwojowych i posiada status państwowej jednostki organizacyjnej²⁷⁴. Nadzór w zakresie zgodności jej działania z regulacjami prawnymi oraz z nadanym jej statutem sprawuje Prezes Rady Ministrów²⁷⁵.

Za naruszenie obowiązków określonych w ustawie członek korpusu służby cywilnej ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną. Do określenia stopnia odpowiedzialności zostały powołane dwie komisje dyscyplinarne. Pierwszą z nich jest komisja dyscyplinarna I instancji, którą powołuje Dyrektor Generalny urzędu, drugą zaś komisja dyscyplinarna II instancji powoływana przez Prezesa Rady Ministrów, posiadająca status Wyższej Komisji Dyscyplinarnej.

Korpus służby cywilnej tworzą pracownicy, którzy zatrudnieni są na stanowiskach urzędniczych w²⁷⁶:

- Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,
- Urzędach ministrów i przewodniczących komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów oraz urzędach centralnych organów administracji rządowej,

---

²⁷¹ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, op.cit., poz. 1505., art. 19 ust. 1

²⁷² Ibidem, art. 19 ust. 1 pkt. 2-10

²⁷³ Ibidem, art. 18

²⁷⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1991 r. o Krajowej Szkole Administracji Publicznej, (Dz. U. z 1991 r., Nr 63 poz.266 art. 1 ust. 1 z późn. zm.)

²⁷⁵ Ibidem, poz.266 art. 2 ust. 3

²⁷⁶ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, op. Cit., art. 2 ust.2

- Urzędach wojewódzkich oraz innych urzędach stanowiących aparat pomocniczy terenowych organów administracji rządowej podległych ministrom lub centralnym organom administracji rządowej,
- Komendach, inspektoratach i innych jednostkach organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich oraz kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży, chyba że odrębne ustawy stanowią inaczej,
- Urzędzie Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych,
- Biurze Nasiennictwa Leśnego,
- Jednostkach budżetowych obsługujących państwowe fundusze celowe, których dysponentami są organy administracji rządowej.

Pracownikiem służby cywilnej może zostać każda osoba, która spełnia następujące wymagania:

- jest obywatelem polskim,
- korzysta z pełni praw publicznych,
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- posiada kwalifikacje wymagane na dane stanowisko pracy,
- cieszy się nieposzlakowaną opinią.

Ustawa przewiduje również, że za zgodą Szefa Służby Cywilnej, dyrektor generalny urzędu, upowszechniając informację o wolnych stanowiskach pracy, wskazuje stanowiska, o które, poza obywatelami polskimi, mogą ubiegać się obywatele Unii Europejskiej i innych państw. Na podstawie umów międzynarodowych lub przepisów prawa wspólnotowego mogą oni podejmować pracę w Polsce. Jednocześnie ustawa dookreśla, że osoba nie posiadająca obywatelstwa polskiego może zostać zatrudniona na stanowisku pracy, na którym wykonywana praca nie polega na bezpośrednim lub pośrednim udziale w wykonywaniu władzy publicznej i funkcji mających na celu ochronę generalnych interesów państwa, jeżeli posiada znajomość języka polskiego potwierdzoną dokumentem określonym w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2009 r.²⁷⁷.

Ustawa o służbie cywilnej dzieli członków korpusu służby cywilnej na:

- pracowników służby cywilnej, czyli osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o służbie cywilnej,

---

²⁷⁷ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie rodzajów dokumentów potwierdzających znajomość języka polskiego przez osoby nie posiadające obywatelstwa polskiego, ubiegające się o zatrudnienie w służbie cywilnej, Dz. U. 2009 r. Nr 64, poz. 539

- urzędników służby cywilnej, którzy zatrudnieni są na podstawie mianowania zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o służbie cywilnej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. cały korpus służby cywilnej stanowiło 123651 osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych (z tego 6919 urzędników służby cywilnej i 116732 pracowników służby cywilnej).²⁷⁸

Wynagrodzenie korpusu służby cywilnej

W celu zabezpieczenia realizacji wydatków osobowych służby cywilnej corocznie ustawa budżetowa określa plan wydatków na wynagrodzenia służby cywilnej. Obowiązujące zasady wynagradzania służby cywilnej umożliwiają zróżnicowanie poziomu ich wynagrodzeń w zależności od stopnia skomplikowania i ważność spraw obsługiwanych przez pracownika.

Wynagrodzenie pracownika służby cywilnej składa się z:

- wynagrodzenia zasadniczego;
- dodatku za wieloletnią pracę w służbie;
- dodatku zadaniowego;
- dodatku specjalnego - funkcjonującego w latach 2008 - 2009.

Dodatkowym składnikiem wynagrodzenia dla urzędnika służby cywilnej jest dodatek za stopień służbowy.

Wynagrodzenie zasadnicze ustalane jest przy zastosowaniu mnożników kwoty bazowej. Wysokość tej kwoty ustalana jest corocznie przez Sejm w ustawie budżetowej.

Tabela nr 1.

Wysokość kwoty bazowej dla członków korpusu służby cywilnej w latach 2007-2011

Rok	Kwota bazowa
2007	1795,80
2008	1837,10
2009	1873,84
2010	1873,84
2011	1873,84

Źródło: Ustawa budżetowa z lat 2007 - 2011

Wynagrodzenie zasadnicze uzależnione jest od grupy stanowisk, do których pracownik został zaliczony, a tym samym od mnożnika kwoty bazowej określonego przez pracodawcę.

Członek korpusu służby cywilnej w Ministerstwie może być zatrudniony m.in. na stanowiskach:

²⁷⁸ Serwis służby cywilnej, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów <http://www.dsc.kprm.gov.pl>

- wspomagających – sekretarz, statystyk, inspektor, referent;
- specjalistycznych – specjalista, starszy specjalista, starszy inspektor;
- samodzielnych – główny specjalista, radca prawny, audytor wewnętrzny, radca generalny, inspektor oraz starszy inspektor kontroli wojskowej;
- koordynujących – szef oddziału, zastępca szefa oddziału, szef wydziału, kierownik zespołu (grupy);
- średniego szczebla zarządzania – główny księgowy resortu, główny specjalista ds. legislacji

Ponadto, wyodrębniamy stanowiska najwyższe, tj. dyrektor departamentu i zastępca dyrektora departamentu – wcześniej zaliczone do państwowego zasobu kadrowego.

Dodatek zadaniowy to nieobligatoryjna część wynagrodzenia. Otrzymują go pracownicy, którzy wykonują zadania dodatkowe, powierzone przez przełożonego, wykraczające poza zakres swoich obowiązków służbowych.

Dodatek za wieloletnią pracę w służbie cywilnej przyznawany jest po pięciu latach pracy. Wynosi 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego i wzrasta co roku o 1%, aż do osiągnięcia 20% wynagrodzenia.

Dodatek za stopień służbowy przysługuje członkom korpusu służby cywilnej, którzy posiadają status urzędnika służby cywilnej. Ustala się go w odniesieniu do kwoty bazowej, na podstawie której obliczane jest wynagrodzenie zasadnicze pracowników służby. Wysokość tego dodatku ustalana jest dla stopnia służbowego konkretnego pracownika.

Dodatek specjalny wypłacany był od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. - wysokość uzależniona była od specyfiki i charakteru wykonywanych zadań.

Członkom korpusu służby cywilnej za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej można przyznać nagrodę ze specjalnie utworzonego w tym celu funduszu nagród w służbie cywilnej.

Inne należności.

Odprawa w związku z przejściem na rentę lub emeryturę przyznawana jest w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia. Gdy pracownik dysponuje co najmniej dwudziestoletnim stażem w służbie cywilnej jednorazowa odprawa odpowiada wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia tego pracownika.

Dodatkowe wynagrodzenie roczne wynosi 8,5% kwoty obliczanej na podstawie płacy pracownika w ciągu roku kalendarzowego. Jego wysokość, zasady nabycia do niego praw, jak i wypłacania określa ustawa z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej

Nagroda jubileuszowa jest przyznawana w momencie nabycia do niej uprawnień. Otrzymują ją pracownicy, którzy przepracowali co najmniej 20 lat, do których zalicza się wszystkie zakończone wcześniej okresy zatrudnienia. Do okresów pracy nie wlicza się natomiast okresów zatrudnienia w Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Także praca w organach bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 1 lipca 1989 r. nie liczy się przy ustalaniu prawa do dodatku. Nagrodę wylicza się na podstawie kwoty wynagrodzenia, którą otrzymuje pracownik w momencie uzyskania prawa do nagrody jubileuszowej.

Nagroda jubileuszowa przyznawana jest w wysokości:

- po 20 latach pracy – 75% wynagrodzenia miesięcznego;
- po 25 latach pracy – 100% wynagrodzenia miesięcznego;
- po 30 latach pracy – 150% wynagrodzenia miesięcznego;
- po 35 latach pracy – 200% wynagrodzenia miesięcznego.

Służba cywilna w Ministerstwie Obrony Narodowej

Na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej²⁷⁹ Prezes Rady Ministrów zarządzeniem Nr 160 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej²⁸⁰ dokonał prerogatywy statutu Ministerstwu Obrony Narodowej.

Ministerstwo Obrony Narodowej, jest urzędem administracji rządowej obsługującym Ministra Obrony Narodowej, działającym zgodnie z jego rozporządzeniami, zarządzeniami, decyzjami, poleceniami i wytycznymi oraz pod jego bezpośrednim kierownictwem i nadzorem.

W skład kierowniczych stanowisk Ministerstwa wchodzi:

- Minister,
- Sekretarz Stanu,
- Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
- Podsekretarze stanu,
- Dyrektor Generalny.

Osoby wyznaczone na te stanowiska kierują przyporządkowanymi komórkami organizacyjnymi. Sprawują nad nimi nadzór oraz odpowiadają za sprawne funkcjonowanie struktur organizacyjnych tworzonych na Stanowisku Kierowania Ministra Obrony Narodowej.

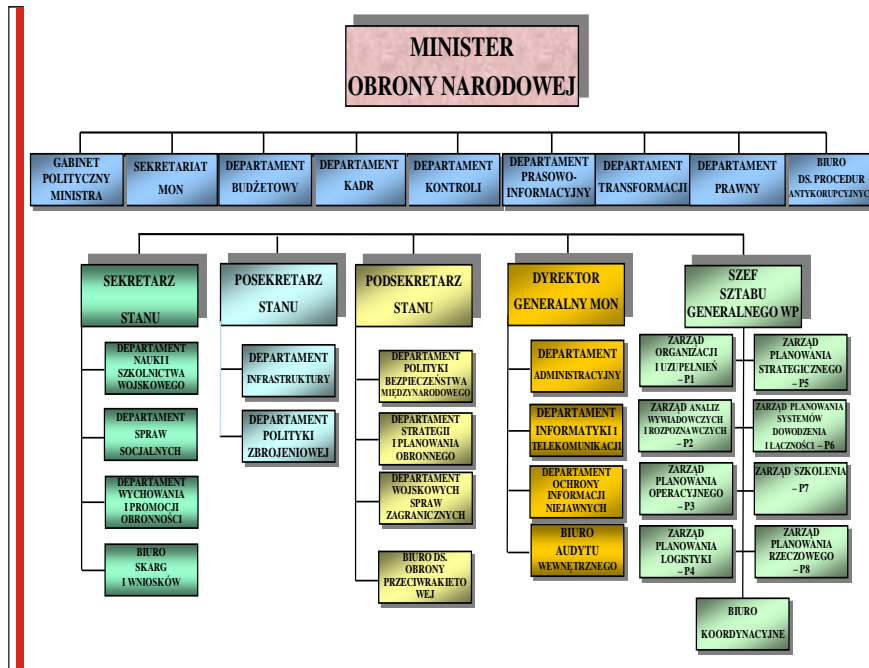
---

²⁷⁹ Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej, (Dz. U. 1996 r., Nr 10, poz. 56, z późn. zm.)

²⁸⁰ Zarządzenie nr 160 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 października 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Obrony Narodowej (M. P. z 2006 r., nr 76, poz. 768 z późn. zm.).

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Ministerstwa Obrony Narodowej.

Rysunek 1. Schemat organizacyjny

W celu zabezpieczenia funkcjonowania Ministerstwa w jego strukturze funkcjonuje pion dyrektora generalnego. Dyrektor Generalny zapewnia ciągłość pracy urzędu, warunki jego działania oraz organizację pracy. Dokonuje czynności z zakresu prawa pracy wobec osób zatrudnionych w urzędzie oraz realizuje politykę personalną. Jako pracodawca dla pracowników służby cywilnej dokonuje czynności wynikających z nawiązania i trwania stosunku pracy z członkami korpusu służby cywilnej oraz czynności związanych z ustaniem stosunku pracy.

Faktyczne zatrudnienie członków korpusu służby cywilnej na dzień 31.12.2010 r. wyniosło w resorcie 3272 pracowników, w tym w Urzędzie MON – 691.

W jaki sposób zmieniały się stany osobowe faktycznego zatrudnienia od 2005 r. do 2010 r. pracowników służby cywilnej w resorcie i ministerstwie przedstawia poniższe zestawienie.

Status zatrudnienia	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Korpus służby cywilnej w resorcie ON	688	699	699	96	700	581
Korpus służby cywilnej w ministerstwie ON	52	35	49	3	74	91
RAZEM	740	734	748	99	774	672

Źródło: Sprawozdania Rb-70 Departamentu Administracyjnego i Departamentu Spraw Socjalnych MON

Pracownicy służby cywilnej w resorcie Obrony Narodowej wykonują swoje obowiązki w Wojewódzkich Sztabach Wojskowych i Wojskowych Komendach Uzupełnień a także w dowództwach Pomorskiego Okręgu Wojskowego i Śląskiego Okręgu Wojskowego oraz w archiwach wojskowych.

Podejmując problematykę służby cywilnej, należy zdawać sobie sprawę ze złożoności i obszerności przedstawianej materii. W niniejszym artykule starano się ukazać aktualną strukturę organizacyjną służby cywilnej w kraju i ministerstwie ON przede wszystkim na podstawie wewnętrznych aktów normatywnych.

Civil Service

Abstract: The article presents the organizational structure of the Polish Civil Service. Special attention is drawn to the place and tasks of the Chief of Civil Service. Moreover, the pay components of the Civil Service Corps' members are listed.

Taking into consideration the functioning and providing services for the Ministry, the General Director branch is functioning within the Civil Service structure. The General Director as the Civil Servants' Corps' employer is obliged to ensure continuity of the Office work providing conditions of its operation through proper organization of work. He or she conducts activities within the labour law area towards employees and performs the Human Resources policy. Therefore this professional group's place in different institutions and the Ministry of National Defence is presented.